

13 Η ΙΔΙΟΛΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΕΥΕΛΠΙΔΩΝ: ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ – ΑΠΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ

Σταματία Σοφίου

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ιδιόλεκτος των ευελπίδων συνδέεται με τον μικρόκοσμο της Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων, αναδεικνύει τη φαντασία και ευφυΐα των ευελπίδων και αποτελεί καταλύτη της ψυχοσύνθεσής τους. Η παρούσα ανακοίνωση επιχειρεί να καταγράψει την «ιδιόλεκτο» που επιτρέπει μια πιο άμεση επικοινωνία μεταξύ των ομιλούντων, ταχύτερη και κωδικοποιημένη μεταφορά του λόγου καθώς και περιφρούρηση του μηνύματος. Η «ιδιόλεκτος» λειτουργεί ως ένα γλωσσικό υποσύστημα του ευρύτερου γλωσσικού συστήματος και χαρακτηρίζεται από μια πορεία εξέλιξης καθώς η γλώσσα είναι ζωντανός οργανισμός και αποτυπώνει την εποχή της. Η αποκωδικοποίηση του ιδιώματος των ευελπίδων διευκολύνει την επικοινωνία με το μακρόκοσμο του ευρύτερου στρατιωτικού και ακαδημαϊκού συστήματος. Αυτή η μελέτη μπορεί να έχει άμεση εφαρμογή στη διδασκαλία ξένης γλώσσας για ειδικούς σκοπούς, στα πρώτα επίπεδα της εκμάθησης. Επίσης μπορεί να αποτελέσει τη βάση ενός λεξικού, εντάσσοντας τη «ζώσα γλώσσα» των ευελπίδων στη στρατιωτική ορολογία, προωθώντας παράλληλα τη διακλαδικότητα μεταξύ των στρατιωτικών σχολών τόσο της ημεδαπής όσο και της αλλοδαπής, με τη δημιουργία αντίστοιχης βάσης δεδομένων.

“The Cadets’ Idiolect: Recording – Decoding – Utilization”

Stamatia Sofiou

ABSTRACT

The cadets’ ‘idiolect’ is connected with the microcosm of the Army Military Academy, elevates the imagination and intelligence of the cadets and acts as a catalyst to their mentality and psychological make-up. The present announcement attempts to record the ‘idiolect’ that allows a more direct communication among the speakers, faster and coded conveyance of speech as well as keeping the message intact. The ‘idiolect’ operates as a linguistic subsystem of the wider linguistic system and is characterized by a dynamic course of progress since language is a live organism that depicts its era. The decoding of the cadets’ dialect facilitates the communication to the macrocosm of the wider military and academic system. This study can have a direct application to the instruction of the foreign language for special purposes at the first stages of learning. Also it can set the base of a dictionary placing the ‘living language’ of the cadets to the military terminology promoting simultaneously the interservice cooperation among the native and foreign military academies by the creation of a corresponding data base.

0 Εισαγωγή

Η Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων, το αρχαιότερο ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα της Νεότερης Ελλάδας, αποτελεί ένα μικρόκοσμο του στρατιωτικού χώρου, μια κλειστή κοινωνία η οποία διέπεται από κανόνες, ιδιαίτερα γνωρίσματα πειθαρχίας, διαβίωσης, συμπεριφοράς και κυρίως άγραφους νόμους.

Οι Ευέλπιδες στη πλειονότητά τους είναι Έλληνες υπάρχει όμως και ένα 10% που προέρχεται από χώρες του εξωτερικού – Ευρώπη, Ασία, Αφρική. Όλα αυτά τα άτομα με πολλαπλές διαφοροποιήσεις: τόπο καταγωγής, συνήθειες, εμπειρίες, γλώσσα, θρησκεία, κοινωνικές συμπεριφορές καλούνται να αποτελέσουν για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα μια «κοινωνική ομάδα» που έχει να επιτελέσει ένα συγκεκριμένο σκοπό και να ανταποκριθεί σε συγκεκριμένες απαιτήσεις. Εφοδιασμένοι με διάφορα εργαλεία, όπλα θα μπορούσαμε να πούμε, προχωρούν στην επίτευξη του τελικού τους σκοπού που είναι η απόκτηση του πτυχίου «στρατιωτικής τέχνης και επιστήμης» και του βαθμού του «ανθυπολοχαγού». Ένα εργαλείο σημαντικό είναι και η γλώσσα. Στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν προσεγγίζουμε την επίσημη στρατιωτική ορολογία η οποία έχει ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον και αποτελεί ξεχωριστό κεφάλαιο διερεύνησης και επεξεργασίας, αλλά την χαρακτηριστική ιδιόλεκτο των ευελπίδων την οποία χρησιμοποιούν στην καθημερινότητά τους και διαφοροποιούνται από τους αξιωματικούς και καθηγητές που μοιράζονται το συγκεκριμένο χώρο, «η γλώσσα λειτουργεί σαν κόλλα που διατηρεί τη συνοχή μεταξύ των μελών της ομάδας και σαν τοίχος ανάμεσα στους εντός και τους εκτός της ομάδας»¹. Η συγκεκριμένη ορολογία αποτελεί «όπλο» βαρύνουσας σημασιολογίας διότι χρησιμοποιείται από όλους τους ευέλπιδες, - κατάλυση των αρχικών διαφοροποιήσεων -, επιτρέπει ταχύτερη και κωδικοποιημένη επικοινωνία, παρεμβαίνει δημιουργικά και ευρηματικά στον τρόπο διαβίωσής τους.

1 Καταγραφή και αποκωδικοποίηση της ιδιολέκτου των ευελπίδων

Η καταγραφή της ιδιολέκτου άρχισε όταν άκουσα τους ευέλπιδες να χρησιμοποιούν τις λέξεις «δολάριο» και «λίρα». Οι όροι «δολάριο» και «λίρα» δεν είχαν την έννοια του χρήματος, συνάλλαγμα ξένης χώρας· αντίθετα ήταν μονάδα μέτρησης χρόνου για τις προσεχείς διακοπές τους «δολάριο», ή για την ολοκλήρωση των σπουδών τους «λίρα».

«Αρχή παιδείσεως η των ονομάτων επίσκεψις» πρέσβευε ο Επίκτητος και αυτή την αρχή επικαλέστηκε ο Κοραΐς για να τονίσει τη σημασία «της των λέξεων έρευνας»². Στην ίδια

¹ L.G. Anderson, P. Trudgill, *Bad Language*, Penguin Books, p. 79, 1990.

² Α. Κοραΐς, *Χρυσά Έπη*, Ακαδημία Αθηνών, Αθήνα, 1934.

αρχή βασίζεται και η πραγμάτωση της in vivo μελέτης μας.

1.1 Κατηγοριοποίηση των εννοιολογικών πεδίων

Σύμφωνα με τους Jean Baptiste Marcellesi et Guespin «κάθε ανθρώπινη κοινωνία είναι γλωσσική και κάθε γλωσσική πρακτική είναι κοινωνική» (1986:9)³. Η γλώσσα, ως ζωντανός οργανισμός, αντανακλά την ιδέα, τη συμπεριφορά και τα συναισθήματα της κοινωνίας που τη δημιούργησε και τη χρησιμοποιεί ως εργαλείο επικοινωνίας.

Η παράλληλη καταγραφή εννοιών και όρων αποκρυπτογραφεί το γενικό κλίμα μέσα στο οποίο διαμορφώνεται η συγκεκριμένη παραγωγή λόγου και αποτυπώνει τα πλαίσια του «γλωσσικού συγκειμένου»⁴

1.1.1 Η «αναφορά» για τους ευέλπιδες είναι σημαντική διότι σηματοδοτεί την απαρχή αναταραχών στην ομαλή διαβίωσή τους στη σχολή και μπορεί να έχει προεκτάσεις στην εβδομαδιαία έξοδό τους.

Σημείον	Σημαινόμενον
μπλακ λάιν (blackline)	Στην παλαιά σχολή υπήρχε μια μαύρη γραμμή όπου στεκόντουσαν οι αναφερόμενοι
χάι τι (high tea)	αναφορά σχολής
κάνω πακέτο, πετάω σέντρα	αναφέρω κάποιον

1.1.2 Μετά την «αναφορά» ακολουθεί η «τιμωρία» ή «ποινή», χρησιμοποιούνται λέξεις και εκφράσεις που απλώς καταγράφουν το γεγονός και άλλες που προσδιορίζουν τη βαρύτητα της τιμωρίας και το μέγεθος των συνεπειών. Ο εύελπιδης αποκτά ιδιότητες και τίτλους με αρνητικό πρόσημο και η μετονομασία του χώρου παραμονής του ακολουθεί την ίδια διαδικασία.

Σημείον	Σημαινόμενον
ήρθε τηλεγραφική	η ποινή έρχεται χωρίς να το ξέρεις
τσιμπάω	τιμωρούμαι
βασιλιάς	εύελπιδης με τις περισσότερες μέρες ποινής
πρίγκιπας	αυτός που έχει τις αμέσως λιγότερες μέρες ποινής
πρόεδρος	ο τελευταίος της τάξης λόγω ποινών
Μπάκιγγαμ, Μπουζού	το πειθαρχείο
αρχοντικό	το κελί του πειθαρχείου
μπριζόλα σχολής	τρώνε «μπριζόλα σχολής» όσοι τιμωρημένοι παραμένουν στη σχολή το σαββατοκύριακο, γιατί έχει πάντα μπριζόλα
αρνί σχολής	τρώνε «αρνί σχολής» οι τιμωρημένοι που παραμένουν στη σχολή Χριστούγεννα και Πάσχα. Το γιορτινό γεύμα περιλαμβάνει αρνί

³ J.P. Marcellesi, L. Guespin, La glottopolitique, in Langages. p.16.

⁴ C. Sager, A practical course in Terminology processing, Amsterdam: John Benjamins, 1990.

έγινε αεροσκάφος	είναι τιμωρημένος, αυστηρά φυλάκιση Α.Φ.
είναι φοιτητής	είναι φυλακή
Φ.Κ.Ε.	φοιτητικό κίνημα ευελπίδων

Αυτές οι εκφράσεις καταγράφουν το θεματικό πεδίο των ποιών που προέρχονται από τους αξιωματικούς.

1.1.3 Οι πράξεις, οι συμπεριφορές που αποτυπώνουν τα αίτια της «αναφοράς» και των ποιών έχουν μεγάλο λεξιλογικό εύρος και αναδεικνύουν τον ευφάνταστο χαρακτήρα των ευελπίδων.

Σημαίνον	Σημαινόμενον
πιστόλι	αντιγραφή
όλμος	αντιγραφή κατ' εξακολούθηση
μάντρα	παράνομη έξοδος από τη σχολή
τούρνα < τουρνιάζω < κουρνιάζω σάπα < σαπίζω τόφα < τάφος φυτό < φυτεύομαι πέσιμο – πέφτω φέτα < φετάρω βγάζω ρίζες	Ύπνος, κοιμάμαι (πλούσιο διαβαθμισμένο λεξιλόγιο, με ιδιαίτερο μορφολογικό ενδιαφέρον σχηματισμού των όρων)
Ο.Υ.Κ.	Ομάδα υπερταχείας κατάκλισης

1.1.4 Η ιδιόλεκτος των ευελπίδων αντλεί στοιχεία από τη δομή της συγκεκριμένης κοινωνίας, από τους χαρακτήρες που την αποτελούν, από τις διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ συμμαθητών, προϊσταμένων και υφισταμένων. Η λεκτική πολυμορφία αντιτάσσεται στην ομοιόμορφη, μονότονη εικόνα της πράσινης στολής και της αυστηρά προγραμματισμένης καθημερινότητας.

1.1.4.1 Χαρακτηρισμός ευελπίδων

Σημαίνον	Σημαινόμενον
λεβέκουρας	<levez-vous et courez (οι ευέλπιδες πρέπει να τρέχουν συνεχώς, για να είναι σε εγρήγορση)
ευελπόνιο	<εύελπης + νετρόνιο (αυτοματοποιημένη κίνηση των ευελπίδων)
σαύρα	γυναίκα εύελπης (σκωπτικός όρος, χρησιμοποιείται από τους άνδρες ευέλπιδες)
άσσοσ	πρωτοετής εύελπης, αρχάριος
θεός	αρχηγός σχολής
μασόνοσ	ο εύελπης που βγάζει το πρόγραμμα με τις εβδομαδιαίες υπηρεσίες

1.1.4.2 Χαρακτήρες ευελπίδων

Σημαίνον	Σημαινόμενον
τέντα, ιδέα	τέλειος
κηδεία	ο εύελπις που βαριέται πολύ και αποφεύγει δραστηριότητες
γιωτάς	ο απαράδεκτος
πακετατζής	το καρφί
σφίκτης	αυστηρός
φωταδερός, ανφόταμπλ	χαζός
διάλα (επιρ.)	διαλυμένος, χάλια ο εύελπις που δεν ασχολείται με θέματα πειθαρχίας και τάξης
παρτάλι	ο εύελπις που είναι στον κόσμο του
χημείο, χύμα	αδιάφορος
ψαρούκλα	υπερβολικά τυπικός

1.1.4.3 Δραστηριότητες ψυχαγωγικού χαρακτήρα

Σημαίνον	Σημαινόμενον
σινέ	είναι χαρακτηρισμός ή στίχος ή στροφή που προέρχεται συνήθως από τους πρωτοετείς ευέλπιδες προς τους αρχαιότερους
σουαρέ	μικρές θεατρικές παραστάσεις, παραμονές Χριστουγέννων, όπου επιτρέπεται στους ευέλπιδες να διακωμωδούν αξιωματικούς, καθηγητές, καθημερινές καταστάσεις στη σχολή. Αποτελεί μια από τις μακροβιότερες παραδόσεις της σχολής.

1.1.4.4 Σίτιση των ευελπίδων

Δραστηριότητα ζωτικής σημασίας για τους ευέλπιδες που έχουν ένα ιδιαίτερα φορτωμένο πρόγραμμα, με ακαδημαϊκή και στρατιωτική εκπαίδευση, ημερήσια άθληση και υπηρεσίες.

Οι εκφράσεις που χρησιμοποιούν προδίδουν τη δυσαρέσκειά τους αναφορικά με την ποιότητα του φαγητού. Η μετονομασία των εννοιών είναι άκρως αποκαλυπτική.

Σημαίνον	Σημαινόμενον
νάρκη	μπιφτέκι
βούρκος, βάλτος	φρικασέ
τούβλο	παστίσιο
γκοτζίλας	κρέας
κρεατοσφαιρίδια	κεφτεδάκια
γράσο	μαρμελάδα
γκαζόν	σπανακόπιτα
στόκος	πουρές

1.1.4.5 Διαπροσωπικές σχέσεις

α. IV^η τάξης – I^η τάξης

Κάθε εύελπς IV^η τάξης είναι υπεύθυνος για ένα πρωτοετή. Καλείται να τον εκπαιδεύσει, να τον μυήσει στη λειτουργία της σχολής, της ιεραρχικά δομημένης κοινωνίας. Αυτή η σχέση δημιουργεί οικογενειακούς, συγγενικούς δεσμούς και προσλαμβάνει διδακτικό χαρακτήρα.

Σημείον	Σημαινόμενον
μπαμπάς (= διπλανός)	ο υπεύθυνος τεταρτοετής για κάθε πρωτοετή
μαμά (= διπλανή)	η υπεύθυνη τεταρτοετής (ο όρος εμφανίζεται μετά το 1991, έτος εισαγωγής των γυναικών στη σχολή)
αδελφός-ή	ο/η πρωτοετής που μοιράστηκε το θάλαμο μαζί με άλλο/η πρωτοετή
ανιψιός-α	ο/η διπλανός/η του αδελφού σου/της αδελφής σου
παππούς – γιαγιά	ο/η διπλανός/η του/της διπλανού/νης σου
νίλα	σωματική καταπόνηση (κάμψεις – διατάσεις...)
1 και 1 κάνουν 50	πάρε 50 κάμψεις
Σ Ω Β Ε	Σωματική Βελτίωση
Νίλι	<νίλα + μίλι (1600 μ.) τρέξιμο μεγάλων αποστάσεων
Π.Α.Π.	Προκεχωρημένος Άσπος Παρατηρητής Ο Π.Α.Π. τοποθετείται από εύελπιδες IVης τάξης όταν θέλουν να κάνουν κάποιο παράπτωμα και έχει ως αποστολή την έγκαιρη επισήμανση του ΑΞ.ΕΠ (αξιωματικός επιτήρησης) και την ενημέρωση των IV ετών.
ψαρώνω	εκφοβίζω
περπάτα στα πρέκια	κοίτα ψηλά, περπάτα στητά

β. σχέσεις μεταξύ συμμαθητών

Οι σχέσεις μεταξύ συμμαθητών, ευελπίδων της ίδιας τάξης, έχουν καθαρά χαρακτήρα εκτόνωσης, απόδρασης από την αυστηρή καθημερινότητα.

Σημείον	Σημαινόμενον
τζουκμπόξ	ο εύελπς είναι μέσα στο φωριαμό (ντουλάπα) και τραγουδά
Μπόμπ	άνθρωπος που δημιουργείται με τα ρούχα του εύελπιδος. Στην αγγλική αργκό: άνθρωπος άγνωστης ταυτότητας
πυρηνικό	σου ανακατεύουν όλα τα πράγματα
πυροφάνι	φωτιά σε κομοδίνα

γ. καθηγητές – ευέλπιδες

Το διδακτικό αντικείμενο είναι το σημείο αναφοράς ανάμεσα στους καθηγητές και τους ευέλπιδες.

Η έκφραση όμως «πάω ταξί» εμπίπτει και στις δικαιοδοσίες του καθηγητή

Σημείον	Σημαινόμενον
---------	--------------

πάω ταξί	4ετής εύελπτις ή καθηγητής παίρνει βάδην κάποιον εύελπτι I ^{ης} , II ^{ας} ή II ^{ης} τάξης
πάω λεωφορείο	η ίδια διαδικασία αλλά με πολλά άτομα

Οι εύελπτιδες με το πέρασμα των χρόνων ανέπτυξαν μια ιδιόλεκτο που χρησιμοποιούν μεταξύ τους, στα πλαίσια της ακαδημαϊκής και στρατιωτικής εκπαίδευσής τους στη Σχολή με στόχο κυρίως σκωπτικό, καλύπτοντας τα σημασιολογικά πεδία που διαμορφώνουν και απασχολούν την καθημερινότητά τους, «τα κοινά ενδιαφέροντά» τους.⁵

Η ιδιόλεκτός τους παρέχει την αίσθηση της κοινής ταυτότητας, βασική λειτουργία της συνθηματικής επικοινωνίας.

1.2 Σύνδεση Όρου και Έννοιας

Η ιδιόλεκτος των ευελπίδων οικοδομείται πάνω στην αρχή της σημασιολογικής και ενίοτε μορφολογικής απόκλισης. Αναπτύσσεται στα κοινά αποθέματα μιας ζωντανής γλώσσας. Αποδεικνύει το δημιουργικό πνεύμα, τον ευρηματικό χαρακτήρα των ευελπίδων, οι οποίοι αντιτάσσουν ένα κόσμο συναισθημάτων και αισθημάτων απέναντι στο απρόσωπο και αυστηρό στρατιωτικό πλαίσιο.

Η ταυτιστική λειτουργία της ιδιόλεκτου εξασφαλίζεται με «τη συστηματοποίηση της κατασήμενσης βασισμένης σε ορισμένους προδιαγεγραμμένους γλωσσικούς κανόνες, έτσι ώστε οι όροι να αντανakλούν με τη μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια, όσο αυτό είναι εφικτό, τα χαρακτηριστικά των εννοιών που παριστάνουν»⁶

1.2.1 Γλωσσικά σχήματα

Τα γλωσσικά σχήματα βασίζονται στη πλαστικότητα της ελληνικής γλώσσας η οποία ως πρωτογενής γλώσσα έχει τις μορφολογικές εκείνες δομές που καθιστούν εφικτό τον εμπλουτισμό του λεξιλογίου της, διευρύνοντας και εμβαθύνοντας τη βάση δεδομένων της. Οι μηχανισμοί που χαρακτηρίζουν την ιδιόλεκτο των ευελπίδων είναι:

α. Δημιουργία νέων λέξεων που προκύπτουν από:

⁵ Μ. Τριανταφυλλίδης, Ελληνικές συνθηματικές γλώσσες, σε Άπαντα, 2ος τόμος, Θεσσαλονίκη, σελ. 302

⁶ Κ. Βαλεοντής, Ε. Μάντζαρη «Η γλωσσική διάσταση της ορολογίας: αρχές και μέθοδοι σχηματισμού των όρων», ανακοίνωση Οκτώβριος 2006.

i: βασική λέξη + επίθημα	π.χ. πακέτο + ατζής > πακετατζής: αυτός που κάνει πακέτο κάποιον, αυτός που καρφώνει Η κατάληξη –ατζής δηλώνει ιδιότητα, έχει αρνητικό πρόσημο
ii: παράγωγα ρημάτων	π.χ. διαλύω > διάλα (επιρ.) = χάλα, δηλώνει κατάσταση σαπίζω > σάπα (ουσ.) = ύπνος, δηλώνει αρνητική ενέργεια
iii: παράγωγα ουσιαστικών	π.χ. φέτα > φετάρω = κοιμάμαι
iv: αλλαγή γραμματικής ιδιότητας	π.χ. ιδέα (ουσ.) → ιδέα (επιρ.) = τέλεια Η λέξη αλλάζει ιδιότητα και συνεπώς αποκτά διαφορετικό ρόλο στο επικοινωνιακό μήνυμα.

β. Αναγραμματισμός

<p>Η αλλαγή θέσης των γραμμάτων ή και των συλλαβών αποτελεί χαρακτηριστικό στοιχείο της «γλώσσας» των νέων οι οποίοι επιδιώκουν την επικοινωνιακή απόσταση κυρίως από τους καθηγητές και τους γονείς τους. Η ιδιαίτερη αυτή γλώσσα ονομάζεται ποδανά <ανάποδα.</p> <p>π.χ. τόφα (=ύπνος) < τάφος</p>
--

γ. Σύθεση

Οι σύνθετες λέξεις μπορούν να είναι

i: σύμπλοκοι όροι – με συγχώνευση	π.χ. νίλι < νίλα + μίλι Κεχράουσβιτς < κεχριές + Άουσβιτς Κεχριές: τόπος θερινής διαβίωσης των ευελπίδων, πριν λίγα χρόνια Άουσβιτς: γνωστός τόπος «σκληρής» διαβίωσης Λεβέκουρας < levez-vous et courez (γαλ.) = σηκώνεστε και τρέχετε Η λέξη αποτελεί μια ιδιόμορφη μορφή συγχώνευσης διότι προέρχεται από άμεσο δάνειο ξένης γλώσσας αποκτά χαρακτηριστικά «ελληνικότητας» και αντικατοπτρίζει μια ιδιότητα του ευέλπι. Ευελπόνιο < εύελπις + νετρόνιο Η λέξη δηλώνει την αέναη κίνηση των ευελπίδων.
– χωρίς ένωση	π.χ. στολή Κορέας = φοράω όλο τον εξοπλισμό αρνί Σχολής → αναφορά στους τιμωρημένους των Χριστουγέννων και του Πάσχα μπριζόλα Σχολής → αναφορά στους τιμωρημένους του σαββατοκύριακου
ii: συμμείγματα	π.χ. ΣΩΒΕ < Σωματική Βελτίωση Η δημιουργία αυτής της λέξης ακολουθεί δύο διαδοχικές διεργασίες: πρώτα σύντμηση και στη συνέχεια συνέθεση. Προφέρεται σαν δισύλλαβη λέξη.

δ. Συντομευμένες μορφές

i. Συντετμημένη μορφή	π.χ. σύσκηνος > συς = ο εύελπς που μοιράστηκε την ίδια σκηνή με άλλο εύελπι κατά τη διάρκεια της χειμερινής διαβίωσης στη 1 ^η τάξη Η συντετμημένη λέξη σχηματίζεται με την παράλειψη του τελευταίου τμήματος του μονολεκτικού όρου.
ii. Αρκτικόλεξα	π.χ. Α.Φ. = [Άλφα-Φί] = Αυστηρά Φυλάκιση Ο.Υ.Κ. = [Ο.Ι.Κ.] – Ομάδα Υπερταχείας Κατάκλισης Π.Σ.Κ. = [ΠΟΥ-ΣΟΥ-ΚΟΥ] Φ.Κ.Ε. = [ΦΙ-ΚΑΠΑ-ΕΨΙΛΟΝ] = Φοιτητικό Κίνημα Ευελπίδων (δηλώνει τους τιμωρημένους ευέλπιδες) Τα αρκτικόλεξα προφέρονται πάντα με τα ονόματα των γραμμάτων τους, γράμμα προς γράμμα Στην ιδιόλεκτο των ευελπίδων, παρατηρούμε δύο αποκλίσεις. Ο.Υ.Κ. = [Ο.Ι.Κ.] → έμμεσο δάνειο από τη στρατιωτική ορολογία (Ομάδες Υποβρυχίων Καταστροφών) Π.Σ.Κ. = [ΠΟΥ-ΣΟΥ-ΚΟΥ] → άμεσο δάνειο από την ελλειπτική μορφή επικοινωνίας των S.M.S.
iii. Ακρώνυμο	π.χ. Π.Α.Π. = [ΠΑΠ] = Προκεχωρημένος Άσσος Παρατήρησης Ο όρος έχει τη γραπτή μορφή αρκτικόλεξου αλλά προφέρεται συλλαβικά σαν μία λέξη.

ε. Γλωσσικοί δανεισμοί

Οι δανεισμοί αποτελούν ένα ξεχωριστό κομμάτι ποσοτικού εμπλουτισμού της γλώσσας. Έχουμε ήδη καταγράψει δάνεια από την καθαρά στρατιωτική ορολογία και από τη χρήση των S.M.S. Η αγγλική γλώσσα και η γαλλική αποτελούν πηγή έμπνευσης για τους ευέλπιδες.

i. Αγγλική γλώσσα – άμεσα δάνεια	π.χ. Μπάκιγγαμ, μπλακ λάιν, σούπερμαν, χάι τι Οι λέξεις μεταφέρονται ακέραιες στη γλώσσα των ευελπίδων και εντάσσονται στην ορολογία τους, χωρίς συντακτικά προβλήματα
– έμμεσο δάνειο	π.χ. ανφόταμπλ = χαζός, αυτός που δεν φωτάει αν → στερητικό πρόθεμα φοτ → ρίζα -αμπλ → επίθημα, δηλώνει δυνατότητα, ικανότητα Αδόκιμος όρος και για τις δύο γλώσσες. Ακολουθεί όμως σωστά το σχηματισμό σύνθετης λέξης στα αγγλικά και είναι πλήρως αποδεκτός από τους ευέλπιδες.
ii. Γαλλική γλώσσα	Τον όρο «λεβέκουρας» τον έχουμε ήδη εντοπίσει και αναλύσει. Οι άλλες λέξεις που χρησιμοποιούνται από τους ευέλπιδες είναι οι λέξεις: «σινέ», «σουαρέ» και «γκαζόν». Αποτελούν άμεσα δάνεια, χωρίς καμία αλλοίωση στην εκφορά του λόγου.

1.2.2 Σημασιολογικά σχήματα

Οι καταγεγραμμένες λέξεις και εκφράσεις καλύπτουν διαφορετικά σημασιολογικά πεδία.

Πεδίο	Όρος
Στρατιωτικό	πιστόλι, όλμος, νάρκη
Οικονομικό	δολάριο, λίρα
Γεωγραφικό	Πομακία (η περιοχή της Ξάνθης)
Αθλητικό	σέντρα
Πολιτικό	βασιλιάς, πρόεδρος
Ιατρικό	συφιλιάζω
Φυτικό	φυτό, γκαζόν
Ζωικό	γκοτζίλας, σαύρα
Μεταφορικό	ταξί, λεωφορείο
Οικοδομικό	τούβλο, στόκος, πρέκια, γείωση
Σιτιστικό	φέτα, μπριζόλα σχολής, μακαρόνια με περίοδο
Οικογενειακό	πατέρας, μητέρα, αδελφός
Γλωσσικό	τόφα (αναγραμματισμός), ΣΩΒΕ (σύμμιγμα), Α.Φ. (αρκτικόλεξο), σουαρέ (δάνειο)

Τα διαφορετικά και ποικίλα σημασιολογικά πεδία δεν δημιουργούν μια γλωσσική Βαβέλ αντιθέτως συνθέτουν τον επικοινωνιακό κώδικα των ευελπίδων.

Η μετονομασία των εννοιών είναι ο συνδετικός κρίκος του συγκεκριμένου γλωσσικού οικοδομήματος. Τα βασικά σχήματα της σημασιολογικής μεταφοράς των εννοιών είναι η παρομοίωση και η συνεκδοχή.

Παρομοίωση	«Μακαρόνια με περίοδο» = μακαρόνια με κόκκινη σάλτσα
Συνεκδοχή	«Πομακία» (περιοχή της Ξάνθης). Το «μέρος» χαρακτηρίζει το «σύνολο» «Μας πάτε ταξί» → διευκόλυνση ως προς τη μετακίνηση των ευελπίδων. Η ιδιότητα της λέξης χαρακτηρίζει τον τρόπο μετακίνησης
Παρομοίωση+ συνεκδοχή	Σε μερικές περιπτώσεις τα δύο σχήματα συνυπάρχουν και προσδίδουν μεγαλύτερη ένταση στο κωδικοποιημένο μήνυμα. π.χ. «Έρχεται ο Μεγάλος με το μαύρο άλογο» = έρχεται ο Στρατηγός με το μαύρο αυτοκίνητο. Μεγάλος = Στρατηγός → ανώτατος βαθμός → εξουσία άλογο → μεταφορικό μέσο → δύναμη, εξουσία

Η σύνδεση «όρου» και «έννοιας» αποκαλύπτει τους μηχανισμούς που διέπουν το υποσύστημα της ιδιολέκτου, η οποία χρησιμοποιείται παράλληλα και ταυτόχρονα με τη γενική γλώσσα. Επιτρέπει την εξέλιξη της γλώσσας και την καθιστά ζωντανό, δημιουργικό κύτταρο μέσα στο κοινωνικό περιβάλλον της Σχολής.

2 Αξιοποίηση της ιδιολέκτου

Η καταγραφή και αποκωδικοποίηση της ιδιολέκτου μπορεί να έχει πρακτικές προεκτάσεις,

εφαρμογές στον τομέα της διδακτικής και λεξικογραφίας.

2.1 Διδακτικές εφαρμογές

Η ιδιόλεκτος των ευελπίδων χρησιμοποιείται στη διδασκαλία της γαλλικής ως δεύτερης γλώσσας στην αρχή και ως γλώσσας για ειδικούς σκοπούς στη συνέχεια, στα επίπεδα A1 και A2⁷.

Θα ήθελα να υπενθυμίσω ότι στο ίδιο τμήμα παρακολουθούν το μάθημα των γαλλικών – μάθημα επιλογής – Έλληνες και αλλοδαποί ευέλπιδες διαφορετικού γλωσσικού και γλωσσολογικού επιπέδου.

2.1.1 Διαδραστική μεθοδολογία

1 ^ο στάδιο →	στοιχειοθέτηση δεδομένων από τους αρχάριους ευέλπιδες
2 ^ο στάδιο →	αποκρυπτογράφηση των όρων, κυρίως από τους Έλληνες ευέλπιδες
3 ^ο στάδιο →	μετάφραση των λέξεων στα γαλλικά, με τη βοήθεια λεξικού, από τους προχωρημένους ευέλπιδες
4 ^ο στάδιο →	προσφυγή στο διαδίκτυο για τη συλλογή δεδομένων της αντίστοιχης γαλλικής ιδιολέκτου, από τους πιο προχωρημένους ευέλπιδες
Ο καθηγητής παρακολουθεί, καθοδηγεί τη διαδικασία και εμπλουτίζει το λεξιλόγιο, τις γραμματικές και συντακτικές γνώσεις των ευελπίδων.	

2.1.2 Εκπαιδευτικοί στόχοι

Ο κύκλος της εκμάθησης έχει ολοκληρωθεί στα αντίστοιχα επίπεδα A1 και A2. Οι διδακτικοί, γλωσσολογικοί και κοινωνικοπολιτικοί στόχοι της εκπαίδευσης και κατάρτισης των ευελπίδων έχουν επιτευχθεί.

Διδακτικοί στόχοι:	- δραστηριοποιούνται όλοι οι ευέλπιδες, συμμετέχοντας στη συλλογή και ταξινόμηση του γλωσσικού υλικού - μαθαίνουν να χρησιμοποιούν το έντυπο και ηλεκτρονικό λεξικό στη γαλλική γλώσσα - ασκούνται στην επαγωγική μέθοδο (<i>méthode inductive</i>)
Γλωσσολογικοί στόχοι:	- αποκτούν τις απαραίτητες δεξιότητες του προφορικού και γραπτού λόγου για την απόκτηση διπλωμάτων - έρχονται σε επαφή με τους μεταφραστικούς μηχανισμούς των δύο γλωσσών - συνειδητοποιούν ότι η χρήση και η δομή της γλώσσας βρίσκονται σε διαρκή αλληλεξάρτηση, “ <i>la langue est instrument pour la parole et en même temps le produit de la parole</i> ” (= η γλώσσα είναι εργαλείο για το λόγο και ταυτόχρονα προϊόν του λόγου) ⁸

⁷ Σ. Σοφίου, Η παρουσία των Γάλλων και της γαλλικής γλώσσας στη Σχολή Ευελπίδων, ανακοίνωση στο 7^ο Πανελλήνιο και Διεθνές Συνέδριο Καθηγητών της Γαλλικής Γλώσσας, Αθήνα 21-24 Οκτωβρίου 2010. Η ανακοίνωση δημοσιεύτηκε στα πρακτικά του συνεδρίου, σελ. 392-400.

⁸ F. de Saussure, Μαθήματα γενικής γλωσσολογίας, Μετ. Φ.Δ. Αποστολόπουλος, Αθήνα, 1979, Παπαζήσης

Κοινωνικοπολιτιστικοί στόχοι	- αντιλαμβάνονται την ταυτιστική και ταυτόχρονα πολιτιστική λειτουργία της γλώσσας - προσεγγίζουν την εξελικτική πορεία της γλώσσας μέσα στο χρόνο και το χώρο
------------------------------	---

2.2 Λεξικογραφία

Η δημιουργία έντυπου και ηλεκτρονικού λεξικού με την παράλληλη καταγραφή της ιδιολέκτου και των άλλων στρατιωτικών σχολών, διευρύνει τη βάση δεδομένων της στρατιωτικής ορολογίας, καθιστά εφικτή τη διακλαδικότητα, σε γλωσσικό επίπεδο και βοηθά στην κινητικότητα των διδασκομένων και διδασκόντων.

Γνωρίζω ότι για τη γαλλική γλώσσα, υπάρχουν αντίστοιχες μελέτες και εφαρμογές, γενικά για τη στρατιωτική ορολογία και για την ιδιόλεκτο της σχολής Saint-Cyr Coëtquidan ειδικά.

3 Επίλογος

Η ιδιόλεκτος των ευελπίδων περιλαμβάνει λέξεις και εκφράσεις που δηλώνουν μια ιδιαίτερη στάση απέναντι στις καθημερινές δραστηριότητές τους στη Σχολή.

Με τη «γλώσσα» τους διαφοροποιούνται από το απρόσωπο και ομοιόμορφο στρατιωτικό περιβάλλον, αποκτούν τη δική τους ταυτότητα.

Οι επικοινωνιακοί μηχανισμοί αναδεικνύουν την εκφραστικότητα, τη σκωπτική διάθεση των χρηστών, την εξελικτική πορεία της «γλώσσας».

Η συγκεκριμένη γλώσσα μπορεί να γίνει αντικείμενο μελέτης και προϊόντος από την εφαρμοσμένη γλωσσολογία: διδακτική της γλώσσας, λεξικολογία και λεξικογραφία.

Πιστεύω ότι η ρήση που αποδίδεται στον στρατάρχη Lyautey⁹ “la langue est un dialecte avec une armée” – η γλώσσα είναι μια διάλεκτος με στρατό – παραμένει επίκαιρη.

4 Βιβλιογραφία

Ελληνική Βιβλιογραφία

- [1] Κ. Βαλεοντής, Ε. Μάντζαρη, «Η γλωσσική διάσταση της ορολογίας: αρχές και μέθοδοι σχηματισμού των όρων». Ανακοίνωση στο 1st Athens International Conference on Translation and Interpretation. Translation between Art and social science. 13-14 Οκτωβρίου 2006
- [2] Μ. Κακριδή-Φερράρι, Δ. Χειλά-Μαρκοπούλου Η γλωσσική ποικιλία και η διδασκαλία της νέας ελληνικής ως ξένης γλώσσας στο Η νέα ελληνική ως ξένη γλώσσα: Προβλήματα διδασκαλίας, Αθήνα 1996, Ίδρυμα Γουλανδρή Χορν, σελ. 17-51

⁹ Louis-Hubert Lyautey (1854-1934). Γάλλος στρατιωτικός, πολιτικός και ακαδημαϊκός.

- [3] Α. Κοραής, Χρυσά Έπη, Ακαδημία Αθηνών, Αθήνα, 1934
- [4] Σ. Σοφίου, Η παρουσία των Γάλλων και της γαλλικής γλώσσας στη Σχολή Ευελπίδων, ανακοίνωση στο 7^ο Πανελλήνιο και Διεθνές Συνέδριο καθηγητών της γαλλικής γλώσσας. Δημοσίευση της ανακοίνωσης στα πρακτικά του συνεδρίου, σελ. 392-400
- [5] Μ. Τριανταφυλλίδης, Ελληνικές συνθηματικές γλώσσες. Απάντα 2^{ος} τόμος, Θεσσαλονίκη, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, Α.Π.Θ. 1963, σελ. 299-320

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- [6] L. Anderson, P. Trudgill, *Bad Language*, Οξφόρδη: Blackwell, 1990
- [7] L.J. Calvet, *L'argot: Que sais-je?* Παρίσι, Presses Universitaires de France, 1994
- [8] D. Franchois-Geiger, J.P. Goudailler, *Parlures argotiques*, στο *Langue française* 90, Παρίσι, 1991
- [9] J.P. Marcellesi, L. Guespin, *La glottopolitique*, στο *Langages* N^ο 83 Paris, 1986
- [10] C. Sager, *A practical course in Terminology processing*. Amsterdam: John Benjamins, 1990
- [11] F. de Saussure, *Μαθήματα γενικής γλωσσολογίας*, Μετ. Φ.Δ. Αποστολόπουλος, Αθήνα, Παπαζήσης

Σταματία Σοφίου

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας
Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων
Ηλ.ταχ.: dr.sofioustamatia@gmail.com